

Schiermonnikoog 2025

Aanpak experiment bevolkingsontwikkeling Schiermonnikoog

Versie 30-05-2012

Sjoerd IJdema, Partoer
Frans Jorna, KplusV
Bob Boelens, gemeente Schiermonnikoog

1. Context

Sinds 1995 is het bevolkingsaantal van Schiermonnikoog gedaald van ongeveer 1.000 inwoners naar 940 in 2010. Voor 1995 was er sprake van een groeiende bevolking¹. De daling van het inwoneraantal lijkt, bij ongewijzigd beleid, de komende jaren door te zetten. Ook de samenstelling van de bevolking is in de loop der jaren gewijzigd², waarbij het accent vooral ligt op ontgroening en vergrijzing. Deze trends in de verandering van de samenstelling van de bevolking doen zich voor op alle vier Friese Waddeneilanden. Op een eiland heeft krimp in combinatie met vergrijzing andere gevolgen dan op het vasteland, bijvoorbeeld omdat eilanders voor basisvoorzieningen moeilijk kunnen uitwijken naar het vasteland en omdat de potentiële doelgroep voor noodzakelijke hulpverleningsdiensten (brandweer, KNRM, Sigma-team, ambulancepersoneel) steeds kleiner wordt.

Deze bevolkingsontwikkeling is voor het gemeentebestuur van Schiermonnikoog aanleiding geweest het thema leefbaarheid een centrale plek te geven in het coalitieprogramma voor de komende periode.³

In de zomer van 2010, heeft een publicatie over het dalend aantal inwoners ertoe geleid dat er veel media-aandacht is geweest waardoor het onderwerp krimp op Schiermonnikoog in een stroomversnelling is gekomen. Meer dan honderd huishoudens hebben schriftelijk en per mail hun belangstelling kenbaar gemaakt om op het eiland te gaan wonen. In het najaar is op het eiland een voorlichtingsdag georganiseerd voor een tiental gezinnen die een realistisch perspectief op werk hebben op ons eiland. Inmiddels hebben zich sindsdien twee gezinnen met kinderen gevestigd op Schiermonnikoog. Zoals eerder gezegd is deze ontwikkeling niet alleen gaande op Schiermonnikoog, ook de andere Waddeneilanden ondervinden de gevolgen van een veranderende bevolkingssamenstelling, met gevolgen voor de leefbaarheid op de eilanden. Paradoxaal is hierbij dat de krimpende bevolking en werkgelegenheid niet de grootste bedreigingen zijn voor de leefbaarheid. Een sterke sleutel ligt bij de beschikbare en betaalbare

¹ Bijlage 1 inwoneraantal Schiermonnikoog.

² Bijlage 2 Inwoners Schiermonnikoog, onderverdeeld naar leeftijd.

³ Bijlage 3 Doelstelling leefbaarheid in collegeprogramma Schiermonnikoog

huisvesting, waarbij nieuwbouw op de eilanden zelden tot de mogelijkheden behoort als gevolg van zeer strenge natuurwetgeving.

Schiermonnikoog heeft namens het samenwerkingsverband van de Friese Waddeneilanden VAST (Vlieland, Ameland, Schiermonnikoog, Terschelling) een aanvraag gedaan bij het ministerie voor een experiment bevolkingsontwikkeling.⁴

2. Experiment bevolkingskrimp Schiermonnikoog

Afgelopen zomer en najaar is gebleken dat er voldoende belangstelling is om op het kleinste bewoonde eiland van Nederland te komen wonen. Vaak blijkt betaalbare huisvesting het grootste knelpunt te zijn, voordat gezinnen echt de overstap wagen. Daarnaast is de eenzijdige werkgelegenheid op het eiland een belangrijk aandachtspunt bij dit experiment. De doelstelling van het experiment bevolkingsontwikkeling op Schiermonnikoog richt zich op de vraag:

hoe kan de gemeente samen met andere actoren meer betaalbare (permanente) woonruimte en meer diversiteit in de werkgelegenheid creëren op Schiermonnikoog?

3. Vraag van de gemeente Schiermonnikoog

Voor de korte termijn zijn op Schiermonnikoog met behulp van de Leegstandswet gezinnen tijdelijk gehuisvest in koopwoningen die gedurende langere tijd te koop staan. Voor de langere termijn wil de gemeente onderzoeken

- welke onorthodoxe (financiële) instrumenten kunnen wij inzetten om de bestaande huur- en koopwoningen betaalbaar te maken.
- hoe kunnen we de werkgelegenheid op Schiermonnikoog hoogwaardiger en diverser maken.

De gemeente heeft na toekenning Partoer CMO Fryslân gevraagd een voorstel te maken voor de uitvoer van dit experiment en in de uitvoer als procesbegeleider op te treden.

4. Opbrengst van het experiment

De gemeente wil graag dat het experiment het volgende oplevert⁵:

- vernieuwende ideeën om de specifieke huisvestingsproblematiek op de eilanden aan te pakken;
- financiële instrumenten om de woningmarkt meer in evenwicht te brengen;

⁴ Bijlage 4 Vanuit de gedachte dat Waddeneilanden anders zijn dan de gemeenten in Noord Fryslân.

⁵ Met de opbrengsten van dit experiment kunnen de andere eilanden, maar ook andere toeristisch aantrekkelijke plattelandsgebieden voordeel behalen uit de leerervaringen van dit experiment. De schaal van Schiermonnikoog biedt daarnaast het voordeel dat de knelpunten waarschijnlijk snel in kaart te brengen zijn en dat eventuele maatregelen direct toegepast kunnen worden.

- een vanuit de gemeenschap gedragen strategie, waarin niet alleen de gemeente maar ook bewoners, ondernemers en betrokken maatschappelijk organisaties mee realiseren;
- vernieuwende ideeën om de werkgelegenheid hoogwaardiger en meer divers te maken;
- meer zicht op de knelpunten in de regelgeving;
- vertaling van vernieuwende ideeën in concrete acties.

5. Samenwerkingspartners

Gemeente Schiermonnikoog heeft een aantal samenwerkingspartners aangegeven.

Lokaal heeft de gemeente onder andere te maken met de Schiermonnikogeer

Ondernemersvereniging (SOV), de scholen, Stichting Welzijn. Daarnaast wil de gemeente ook makelaars en WoonFriesland nadrukkelijk betrekken bij de aanpak. Van de lokale partners wordt verwacht:

- vooral concrete acties om de gezamenlijke aanpak uit te voeren.

Daarnaast de VAST-partners de provincie Fryslân⁶ en het Rijk. Van hen wordt verwacht:

- inzet van expertise om onze aanpak van het leefbaarheidsvraagstuk handen en voeten te geven;
- flexibiliteit om knellende regelgeving tijdelijk buiten toepassing te verklaren ("regelvrije zones").

6. Rol van Partoer en Frans Jorna

Partoer wordt in eerste instantie gevraagd een aanpak voor de opzet en uitvoer van het experiment te beschrijven en vervolgens tijdens het jaar, 2012, dat het experiment wordt uitgevoerd als projectleider op te treden om zo 'de vaart er in te houden'. Partoer kan daarnaast betrokken worden bij de analyse van gegevens, het opstellen van rapportages en de organisatie van de uitvoering. Partoer beschikt over demografische ontwikkelingen in Friesland en Schiermonnikoog, Partoer is ervaren in het trekken visietrajecten vanuit de gemeenschap, en Partoer beschikt over een regionaal en landelijk netwerk om ideeën waar te maken.

Om innovaties in binnen- en buitenland op het snijvlak van demografische verandering en ruimtelijke ontwikkeling, wonen en landelijk gebied aan te haken werkt Partoer in dit traject nauw samen met Frans Jorna. Frans Jorna was de afgelopen jaren hoogleraar publieke dienstverlening in een Europese krimpregio bij uitstek, Silezië. Tegenwoordig is

⁶ Najaar 2011 heeft er een bijeenkomst plaatsgevonden met de provincie Fryslân, de Friese Waddeneilanden, woningcorporaties, scholen en zorginstellingen over de bevolkingsontwikkeling op de Waddeneilanden. Dit zijn de partijen waarmee de gemeente Schiermonnikoog afspraken willen maken over de concrete aanpak van het experiment.

hij associate lector governance bij Saxion in Enschede en Deventer en geassocieerd organisatie-adviseur bij KplusV. Frans heeft een uitgebreid en relevant netwerk in Duitsland en Polen en is als organisatieadviseur gespecialiseerd in het ontwikkelen van lokale en regionale maatschappelijke allianties, waarin bewoners, ondernemers en lokale organisaties zelf van onderop vorm geven aan hun toekomst, in een proces van 'dealmaking'.

7. Opzet aanpak leefbaarheid Schiermonnikoog.

Om een omslag te bereiken zijn vijf stappen nodig:

- **Urgentie:** het moet onontkoombaar helder zijn waartoe de huidige situatie op den duur leidt. Dat vraagt om feiten en cijfers
- **Delen:** die urgentie moet gedeeld worden. Cynisme en ongeloof helpen: ze dwingen je de urgentie aan te scherpen, het scenario 'ongewijzigd beleid' nog sterker te maken. Dat vraagt om het vertellen en concretiseren van het verhaal op het juiste niveau, in de juiste toonzetting en onderbouwd met feiten en cijfers.
- **Ruimte bieden:** oude uitgangspunten kritisch toetsen op hun toekomstwaarde. Het harde onderscheid bijvoorbeeld tussen wonen en verblijfsrecreatie. Dat kan wel eens een beleidsfictie zijn, die voor de gemeente grote consequenties heeft. Als we die loslaten, en er ons op richten dat steeds meer mensen een steeds groter deel van hun leven en activiteiten op Schier willen realiseren en willen bijdragen aan Schier, ontstaat perspectief, ook voor de inwoners. Dat vraagt om het concretiseren naar voorbeelden, laten zien, oppakken en stimuleren van ideeën die hierin aansluiten en deze ruimte geven op uit te voeren.
- **Dichtbij brengen:** innovaties van elders moet concreet zichtbaar worden, er moet een concreet alternatief onder handbereik zijn. Mensen moeten aan den lijve ervaren dat het anders kan, dat het elders al gebeurt, en dat dat ook voor hen individueel een aantrekkelijk perspectief geeft. Dit vraagt om het aanpakken van de onmogelijkheden, fondsen genereren waar mensen denken dat die onbereikbaar zijn. Maar ook zelf, met eigen ogen, innovaties bezoeken.
- **Praktisch werken:** mensen moeten in het realiseren van dat alternatief aan kunnen sluiten bij wat er al is, en daarin praktisch ondersteund worden. Als het ware zien dat het alternatief onder hun ogen al aan het ontstaan is, dat de aanzetten er zijn, dat het alleen mankeert aan een koppeling. Dit vraagt om een ondernemende instelling en bijbehorende facilitering; matchmaking, businessplannen maken, koppelen van de voorlopers met de meelopers.
- **Borgen:** zorgen dat er voor het nieuwe ook ruimte ontstaat, dat de nieuwe (woon)economie van Schier geleidelijk ontstaat, door vastlegging in

bestemmingsplannen etc., maar ook door een bestendige bestuurlijke lijn, een helder profiel van wat de gemeente gaat doen, een gedragen bestuurlijke opvatting over de nieuwe rol van de gemeente. Dit vraagt om een herijking van de uitgangspunten, niet om ze overboord te zetten maar juist de kern ervan te bevestigen. En die kern vervolgens gedurende het proces van een nieuwe vertaling te voorzien, door middel van een permanente ontwikkelingsgerichte toets van de opbrengsten aan bestaande planfiguren met de vraag: hoe kunnen we het ontwikkelen en borgen combineren?

De aanpak

Op voorstel van het gemeente bestuur is gekozen voor een aanpak waarin vooral de analyse, de bewustwording en de interactie met bewoners centraal staat. We maken hierin de ontwikkelingen heel tastbaar en concreet. We schetsen de gevolgen van de demografische ontwikkelingen, koppelen ze aan innovaties in binnen- en buitenland, benoemen opgaven en presenteren verschillende scenario's.

Voor de analyse vormt een sterke en zwakte analyse (SWOT) op basis van demografische- en sociaal economische ontwikkelingen de grondslag. De cijfers worden verder ingekleurd via betrokkenen ter plekke. Dit gebeurt door interviews met sleutelfiguren, laagdrempelige thema-café's met prikkelende voorbeelden uit binnen- en buitenland.

De analyse mondt uit in een gemeenschappelijke avond in het dorps huis waarin de resultaten van de analyse worden gepresenteerd. Bij deze presentatie zijn betrokken inwoners van Schiermonnikoog en geïnteresseerde 'supporters' van Schiermonnikoog betrokken. De analyse vormt de basis van een drietal scenario's die door de betrokkenen verder worden ingekleurd. Uiteindelijk leidt dit tot een keuze voor een van de scenario's.

De scenario's voor de rol van de gemeente zijn:

1. "Niets doen": Burgers en bedrijven zorgen zelf voor leefbaarheid, terughoudende rol gemeente;
2. "Go with the flow": Gemeente ondersteunt initiatieven uit gemeenschap, maar stuurt niet actief.
3. "Het roer om: aan de slag!": Gemeente gaat actief aan de slag met burgers, bedrijven, organisaties en verenigingen om de toekomst van Schiermonnikoog vorm te geven

Op Schiermonnikoog wordt het beschreven leefbaarheidsvraagstuk steeds meer als urgent ervaren. Daarnaast zijn er ook inwoners die juist vinden dat demografische

ontwikkelingen van alle tijden zijn en dat dit niet te sturen is. Voor een gedragen aanpak is het van belang dat juist de inwoners van Schiermonnikoog en hun organisaties betrokken worden. Actief meedenken en - waar dat kan ook meedoen - in de uitvoering van de aanpak is belangrijk in dit proces.

Bovenstaande levert de volgende stappen op:

Stap 1, bestuurlijk akkoord gemeente Schiermonnikoog voor de aanpak

Op maandag 23 februari wordt de gemeente Schiermonnikoog meegenomen in het projectplan daarin wordt het projectplan gepresenteerd, worden de drie sporen uitgelijnd, wordt de rol van de gemeente, de rol van de burgers, de rol van de maatschappelijke organisaties en het bedrijfsleven uiteengezet.

Resultaat:

Uit de interactieve sessies worden twee agenda's gedestilleerd, de agenda wonen en de agenda werken en leven. Beide agenda's geven de urgentie aan, bieden zicht op kansen, benoemen de rol van de gemeente in het proces en voeden de scenario's.

Op 16 mei is een tweede sessie georganiseerd waarin de gemeenteraad een schets heeft gekregen van een aantal demografische en maatschappelijke ontwikkelingen op Schiermonnikoog, verschillende scenario's en de rol van de gemeente daarin. De doelstelling van deze raadsbijeenkomst is om vanuit de gemeentelijke verantwoordelijkheid een strategie te bepalen voor Schiermonnikoog in 2025.

Resultaat:

Inzicht in trendmatige ontwikkelingen en de betekenis hiervan voor de toekomst van Schiermonnikoog. Bewustwording dat de gemeente een keuze heeft in de rol die zij kiest. Duidelijkheid over welke inzet verwacht wordt, welke opbrengsten gerealiseerd worden en welke termijnen daaraan verbonden zitten. Ook de rol van de partners is daarin uitgelicht.

De Raad heeft kennisgenomen van de urgentie, de agenda en de aanpak.

Activiteiten	dagen Jorna	dagen IJdema ⁷	Dagen gemeente
Vorbereiding	1	1	
Uitwerken presentaties, programma	1	1	
Uitvoeren	1	1	1
Rapportage	0,5	0,5	
Totaal	3,5	3,5	1

Stap 2, Ontwikkeling scenario's Schiermonnikoog 2025 (jul-okt 2012)

Op basis van de SWOT wordt de foto van Schiermonnikoog genomen. Er wordt terug gekeken in de tijd, hoe was het ook al weer en er wordt vooruit gekeken met prognoses van het CPB. Hoe ziet Schiermonnikoog eruit in 2030?

Met het beschikbare materiaal worden de drie scenario's verder 'aangekleed'. Op basis hiervan en de inhoudelijke input die in de gemeentelijke sessies is gegeven ("urgenda's") worden op het eiland verschillende interactieve sessies (toekomstcafés) gehouden. Deelnemers zijn burgers, sleutelfiguren, ondernemers, vertegenwoordigers van organisaties, maar ook de relevante buitenwereld. Leidend bij deze toekomstcafés zijn de scenario's die een beeld geven van de mogelijke toekomst van het eiland. De toekomstcafés leiden we als

⁷ De inzet van Sjoerd gedurende dit project wordt door de provincie gefinancierd.

een world café: deelnemers bepalen zelf, vanuit eerdere discussies en lokale thema's de agenda. Laag voor laag, issue voor issue, worden urgenties en keuzes helder.

Vanuit de scenario's worden de essentiële vragen geformuleerd, zoals:

Leven:

- *Hoe erg is de demografische krimp voor Schiermonnikoog?*
- *Wat betekenen krimp en vergrijzing voor het vrijwilligerswerk en civil society?*
- *wat is de kritische ondergrens aan inwoners (bijv. voldoende voetballers voor een jeugdteam)?*
- *Hoe krijgen we Schiermonnikoog vitaler?*
- *Hoe kunnen we vitale ouderen betrekken bij maatschappelijke vraagstukken?*
- *Kunnen we van de toenemende vergrijzing en zorgbehoefte ook een kans maken?*
- *Wat voor eiland willen we zijn?*

Werken:

- *Welke effecten hebben krimp en demografische verandering op de verhouding tussen eilanders, gasten en tijdelijke krachten?*
- *Hoe krijgen we de lokale economie veelzijdiger, zowel in de breedte als in de kwaliteit van het aanbod (voor elk wat wils)?*
- *Moeten we inzetten op jonge gezinnen of roeien we daarmee tegen de stroom in?*
- *Moeten we juist inzetten op de ouderen als doelgroep (zowel toeristen als bewoners?)*
- *Wat voor eiland willen we zijn?*

Wonen:

- *Welke effecten hebben krimp en demografische verandering op de bestaande woningmarkt?*
- *Als er gebouwd gaat worden, welke huizen zijn er nodig op het eiland?*
- *Hoe kan de bestaande woningvoorraad aangepast worden op de krimp en demografische ontwikkelingen zoals vergrijzing?*
- *Woon je ook op het eiland als je er alleen zomers woont?*
- *Wat voor eiland willen we zijn?*

De opbrengsten worden verwerkt in de scenario's, die bij voorkeur ook online te raadplegen en te bediscussiëren zijn.

Resultaat:

- Beeldvorming en bewustwording bij deelnemers over mogelijke gevolgen van de demografische ontwikkelingen
- Lokale issues worden verbonden met krimp en demografische verandering
- Scenariokeuze wordt kenbaar gemaakt, scenario wordt geactualiseerd
- Krimp en demografische verandering worden het 'eigendom' van de eilanders.

Wat	Dagen Jorna	Dagen IJdema	Dagen gemeente
Planning en voorbereiding	2	2	1
Benoemen van de deelnemende partijen			1
Planning en organisatie worldcafe's			2
Uitvoering en verwerking per café van de opbrengsten en terugkoppeling naar deelnemers	2	4	
Verwerking van de scenario's	1	1	
Terugkoppeling raad	0,5	0,5	0,5
totaal	5,5	7,5	4,5

Stap 3, Bewonersavond Schiermonnikoog 2025 (november 2012)

De analyse mondt uit in een gemeenschappelijke avond in het dorps huis waarin de resultaten van de analyse worden gepresenteerd. Bij deze presentatie zijn betrokken inwoners van Schiermonnikoog en geïnteresseerde 'supporters' van Schiermonnikoog betrokken. De analyse vormt de basis van een drietal scenario's die door de betrokkenen verder worden ingekleurd. Uiteindelijk leidt dit tot een keuze voor een van de scenario's.

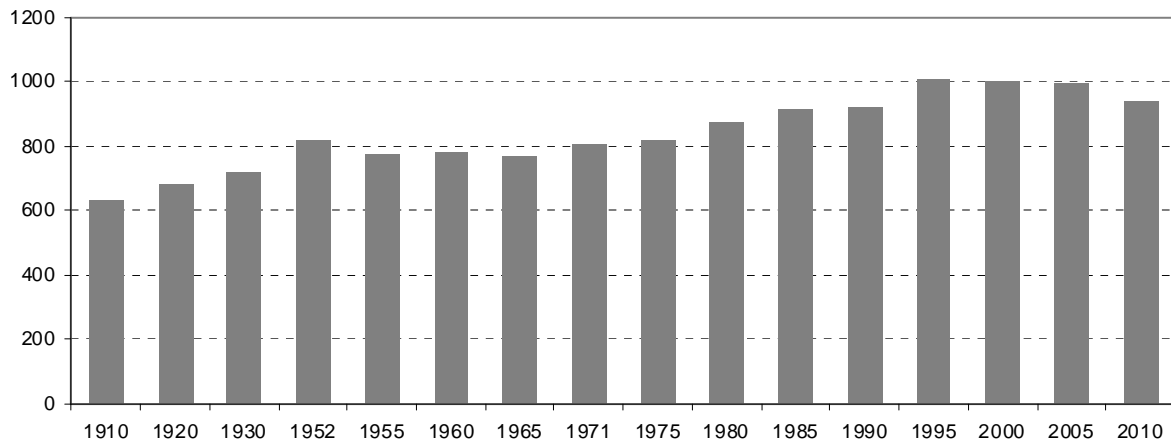
Resultaat:

Vaststelling scenario's, vaststellen vervolgaanpak met de gemeenschap

Wat	Dagen Jorna	Dagen IJdema	Dagen gemeente
Vorbereiding bewonersavond	1	2	2
Uitvoering bewonersavond	1	1	1
Eindrapportage en vervolgstappen	1	1	1
Terugkoppeling raad	0,5	0,5	0,5
Totaal	3,5	4,5	4,5

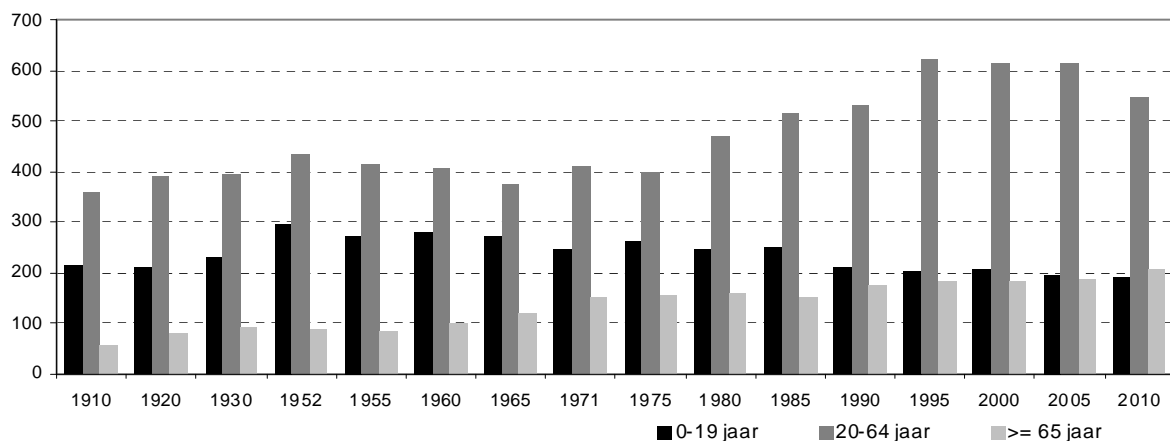
Bijlage 1

Grafiek 1: inwoneraantal Schiermonnikoog (bron: gba gemeente schiermonnikoog)

Bijlage 2

Grafiek 2: Inwoners Schiermonnikoog, onderverdeeld naar leeftijd (bron: gba gem. Schiermonnikoog)

Bijlage 3

In het collegeprogramma 2011-2014 is de doelstelling van de leefbaarheid Schiermonnikoog als volgt omschreven:

“Wij willen een sterke en evenwichtige opbouw van onze bevolking, zodat de kwaliteit van leven op Schiermonnikoog goed is voor onze inwoners met een adequaat voorzieningenniveau. Hiervoor streven wij naar een structureel inwoneraantal van 1.000 en wij willen graag dat zich meer jonge gezinnen op ons eiland vestigen. Concreet betekent dit dat in 2014 de bevolkingskrimp van de afgelopen jaren tot stilstand is gebracht en onze bevolking meer dan 950

inwoners telt (stand 1 januari 2010: 942). In de leeftijdsklasse jaar 20-64 jaar streven wij naar 550 inwoners (stand 1 januari 2010: 546)."

Bijlage 4

De gevolgen van de bevolkingsontwikkeling op de Waddeneilanden vraagt duidelijk om een andere aanpak dan die in noordelijke plattelandsgebieden op het Friese vasteland. De reden hiervoor is dat op de eilanden een aantal factoren wezenlijk anders is, te weten: huisvesting, werkgelegenheid en voorzieningen.

Bijlage 5

Typering:

Op authentiek eiland zijn de cultuur en sfeer van het eiland behouden en versterkt. Dat is te danken aan een duidelijke regelgeving die ook handhaafbaar is. Er is een strakke zonering en een zeer beperkte groei in toerisme. Die groei wordt beheerst en strak gestuurd. Het toeristisch bedrijfsleven heeft een forse sprong gemaakt in de kwaliteit die wordt geleverd. Het eiland is nationaal park, het dorp is geheel beschermd en wordt qua sfeer zo gehouden zoals het nu is. Er is enige nieuwbouw toegestaan langs de weg van de nieuwe veerhaven naar het dorp. Daardoor is de verbindingsweg tussen steiger en dorp aantrekkelijk. De nieuwbouw is alleen bestemd voor jonge eilandbewoners. Aan de nieuwe steiger kunnen watertaxi's aanleggen die vervoer op maat mogelijk maken. De oude steiger blijft in gebruik voor de grote veerboot die nodig is voor goederenvervoer en personenvervoer op drukke dagen.

De landbouw legt zich zoveel mogelijk toe op streekeigen producten. Daarnaast worden recreatieve voorzieningen aangeboden. Om hun inkomen op peil te houden, worden veel boerenbedrijven ook ingeschakeld bij natuur- en landschapsbeheer. Inrichting van het landschap en de architectuur staan onder streng welstandstoezicht: geen verrommeling en lelijkheid.

De relaties en samenwerking tussen de toeristische sector, de natuurorganisaties en de landbouw zijn intensief. Men ziet elkaar als partners, niet als tegenstanders. De strenge regelgeving geeft veel duidelijkheid en rust: men weet waaraan men toe is.

	Authentiek eiland
Ruimtelijke structuur	Structuur het zelfde gebleven. Bebouwing, landbouw en recreatie zeer streng gereguleerd. Zeer gelimiteerde nieuwbouw
Bewoners en voorzieningen	Aantal inwoners stabiel. Vestiging zeer streng gereguleerd

Bedrijfsleven	Familiebedrijven. Streekproducten en dienstverlening toegenomen
Toerisme	Stabiel. Kampeerplaatsen behouden als natuurlijke rem op seizoensverbreding
Werkgelegenheid	Beperkt aanwezig in nieuwe bedrijvigheid
Transport	Maatwerk. Naast grote veerboot ook watertaxis. Kleine veerhaven bij jachthaven. Streng gereguleerd autogebruik
Ruimtelijke Ordening	Zonering
Financiële kaders	Subsidies om zaken in oude staat te houden

Bijlage 6 Probleemschetsen

Huisvesting probleemschets

Voor alle eilanden geldt dat betaalbare en beschikbare huisvesting schaars is en de verhouding prijs/kwaliteit in toenemende mate problematisch wordt. Het woningaanbod hangt nauw samen met de bevolkingssamenstelling, werkgelegenheid en leefbaarheid op de eilanden. De vrije markt zorgt op de eilanden voor te hoge woonlasten. Voor gezinnen met gemiddelde inkomens, die de reguliere beroepsbevolking vormen, is het moeilijk om zich op de eilanden te vestigen. Dit is samen met starters op de huizenmarkt en startende ondernemers de doelgroep die men op de eilanden graag wil behouden, stimuleren en faciliteren. Vacatures blijken moeilijk in te vullen omdat betreffende beroepsgroepen de woonlasten op de eilanden financieel niet kunnen dragen.

Toch staan op dit moment veel koopwoningen leeg. De verwachting is dat de groep 50-plussers met voldoende eigen vermogen deze woningen zal gaan bewonen. Een reële bedreiging voor de eilanden is de toename van een zeer welgestelde populatie, waarbij de arbeidskrachten die nodig zijn voor het werk (bijvoorbeeld zorg) elke dag van de wal naar het eiland zullen moeten reizen. Om ervoor te zorgen dat de woningen die voor permanente bewoning bedoeld zijn, ook daadwerkelijk daarvoor gebruikt worden voert de gemeente Schiermonnikoog een zeer arbeidsintensieve handhavingsactie uit. Uit jurisprudentie blijkt dat een gemeente moet aantonen dat een woning niet permanent bewoond wordt. Hiervoor wordt een tijdrovende juridische procedure gevolgd.

Vraag.

- Zijn er vernieuwende ideeën om de specifieke huisvestingsproblematiek aan te pakken?
- Zijn er financiële instrumenten voorhanden om de woningmarkt meer in evenwicht te brengen?
- Is er meer zicht mogelijk op de knelpunten in de regelgeving en kunnen daar ook oplossingen voor aangedragen worden?

Vorm.

De genoemde vragen worden voorgelegd aan de partners. Er zullen vragen zijn die op afstand beantwoord kunnen worden. Er zullen ook vragen zijn die in interactieve settings besproken worden. Per vraag en per partners wordt gezocht naar de meest logische vorm.

Resultaten.

- Op genoemde vragen worden concrete acties benoemd. Mogelijk een vertaling naar concrete projecten.

Partners

- De Rijksoverheid en SEV worden gevraagd actief mee te denken over oplossingen en actief te participeren in mogelijk uitvoering.
- De provincie wordt gevraagd mee te denken in juridische mogelijkheden en constructies om zo te komen tot creatieve oplossingen.
- Lokale partners zullen betrokken worden bij het meedenken en uitvoeren van mogelijke oplossingen.

Werkgelegenheid probleemschets

In tegenstelling tot de krimpregio's blijft de werkgelegenheid in absolute zin op de eilanden gelijk. De werkgelegenheid op eilanden is echter redelijk eenzijdig (horeca, schoonmaak) en betreft vooral banen op vmbo/lbo-niveau. Daarbij komt dat het bij de werkgelegenheid in de horeca veelal gaat om banen voor arbeidskrachten met een leeftijd tot ongeveer 28 jaar. Voor het behouden van een evenwichtige en sterke eilander samenleving ligt er een uitdaging om nieuwe banen te creëren op hbo- en wo-niveau, en de bestaande werkgelegenheid op dit niveau te behouden. Daarnaast hebben werkgevers nu vele werknemers in dienst die dagelijks forenzen (aan de wal wonen en op het eiland werken).

Vraag.

- Zijn er vernieuwende ideeën om de specifieke werkgelegenheidsvraag op de eilanden aan te pakken?
- Zijn er financiële instrumenten om de werkgelegenheidsvraag meer in evenwicht te brengen?

- Welke vernieuwende ideeën om de werkgelegenheid hoogwaardiger en meer divers te maken zijn er?
- Is er meer zicht mogelijk op de knelpunten in de regelgeving en kunnen daar ook oplossingen voor aangedragen worden?
- Levert het onderzoek⁸ naar werkgelegenheid van eilander jongeren aanknopingspunten voor concrete oplossingen op?

Vorm.

De genoemde vragen worden voorgelegd aan de partners. Er zullen vragen zijn die op afstand beantwoord kunnen worden. Er zullen ook vragen zijn die in interactieve settings besproken worden. Per vraag en per partner wordt gezocht naar de meest logische vorm.

Resultaten.

- Op genoemde vragen worden concrete acties benoemd. Mogelijk een vertaling naar concrete projecten.

Partners

- De provincie wordt gevraagd mee te denken in juridische mogelijkheden en constructies om zo te komen tot creatieve oplossingen.
- Lokale partners (werkgevers) zullen betrokken worden bij het meedenken en uitvoeren van mogelijke oplossingen.

Voorzieningen probleemschets

Daar waar inwoners van kleine dorpen de mogelijkheid hebben om gebruik te maken van voorzieningen van een ander dorp in de omgeving, bestaat deze mogelijkheid op de Friese eilanden niet. Dit geldt in het bijzonder voor het kleinste eiland Schiermonnikoog. Daar is een kritische ondergrens van inwoners noodzakelijk om de bestaande voorzieningen (scholen, bibliotheek, zwembad, tandarts) in stand te houden. Eilandbewoners hebben geen alternatief als dergelijke voorzieningen onder druk komen te staan. Als er voorzieningen wegvallen zal men hiervoor naar de vaste wal moeten.

Vraag.

- Wat is de kritische ondergrens voor de bestaande voorzieningen op Schiermonnikoog?
- Zijn er vernieuwende ideeën om voorzieningen die onder de kritische grens vallen op een vernieuwende wijze toch te behouden voor de eilanden?
- Is er meer zicht mogelijk op de knelpunten in de het voorzieningenniveau en kunnen daar ook oplossingen voor aangedragen worden?

Vorm.

⁸ Onderzoek naar verbreding van de werkgelegenheid op de Waddeneilanden, Merijn Oud, 2011.

De genoemde vragen worden voorgelegd aan de partners. Er zullen vragen zijn die op afstand beantwoord kunnen worden. Er zullen ook vragen zijn die in interactieve settings besproken worden. Per vraag en per partner wordt gezocht naar de meest logische vorm. Resultaten.

- Op genoemde vragen worden concrete acties benoemd. Mogelijk een vertaling naar concrete projecten.

Partners

- De provincie wordt gevraagd mee te denken in juridische mogelijkheden en constructies om zo te komen tot creatieve oplossingen.
- Lokale partners zullen betrokken worden bij het meedenken en uitvoeren van mogelijke oplossingen.